herpy

SKINKAR

Bobtail

Tiliqua rugosa

En långsam, tungt pansrad australisk skink som liknar ett grankott med en kort, bred svans. *Tiliqua rugosa* har en koboltblå tunga som den visar upp vid hot, lever mest av växter och bildar par som håller ihop år efter år. Den kräver solplats, UVB och torra förhållanden.

Familj: Scincidae Tidigare namn: *Trachydosaurus rugosus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-45 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**600-900 g**
Livslängd	**10-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Halvöken och savann**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**15-29 °C**
Värmeplats	**35-40 °C**
Temperatur, natt	**10-20 °C**
Luftfuktighet	**20-40 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter, frukt, växter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Levandefödande**
Kullstorlek	**1-4 ungar**
Kullar per år	**1**
Dräktighet	**140-170 dagar**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tiliqua rugosa är en kraftig, långsam skink med en låg, bred kropp och korta ben. Fjällen är stora, grova och hårda, särskilt på ryggen, så att djuret liknar ett grankott, och artnamnet *rugosa* betyder just skrovlig. Huvudet är stort och triangulärt, och käkarna är starka. Tungan är koboltblå och står i kontrast till den skära munnen. Den visas upp tillsammans med ett kraftigt fräsande när djuret känner sig hotat. Tungan används också flitigt som sinnesorgan tillsammans med Jacobsons organ.

Svansen är kort, bred och rundad och liknar huvudet, vilket kan förvirra ett rovdjur. Den rymmer också ett fettlager som djuret tär på under magra tider och under vintervilan. Till skillnad från många andra skinkar kan *T. rugosa* inte kasta av svansen. Vuxna djur är 30-45 cm långa och väger 600-900 g. Hanarnas svans är kanske något smalare och längre, men det är inget säkert kännetecken.

Det finns fyra underarter. *T. r. aspera* från östra Australien har den kortaste och bredaste svansen och är ofta enfärgat brun. *T. r. rugosa* från västra Australien är rödbrun med gula fläckar eller vita band. *T. r. konowi* från Rottnest Island är liten och mörk med fina vita prickar, och *T. r. palarra* lever vid Shark Bay. Färg och teckning varierar mycket, så underarterna är inte alltid

lätta att känna igen från varandra. Djuren är lugna och vänjer sig vid försiktig hantering, men ett bett från de starka käkarna gör ont.

Läs mer: Vintervila och årstider

Utbredning och livsmiljö

Tiliqua rugosa lever i de torrare delarna av södra Australien: södra Western Australia, södra South Australia, Victoria, inre New South Wales och södra och centrala Queensland. Arten förekommer inte vid kusten och i bergen i östra och sydöstra Australien och inte i norra Australien.

Tre av de fyra underarterna lever bara i Western Australia: *T. r. rugosa*, *T. r. palarra* vid Shark Bay och *T. r. konowi* på Rottnest Island. *T. r. aspera* är den östra formen med typlokal vid Adelaide. Arten är vanlig och ses ofta på vägarna, där många blir överkörda.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i torra till halvtorra trakter: snår, eukalyptusskog, gräsbevuxna ökenområden, spinifex och kustnära hed. Den solar på öppna fläckar och söker skydd under låg växtlighet, trädstammar och löv eller i hålor. Djuret är dagaktivt: det värmer upp sig i solen på morgonen, äter och solar vidare och söker skydd när temperaturen sjunker mot kvällen.

Klimatet har varma, torra somrar och höstar och svala, blötare vintrar och vårar. Födan är som rikligast efter vinterregnen och knapp på sommaren, och det är då fettlagret i svansen kommer till nytta. På vintern går djuren i vintervila. Hemområdet är några få hektar stort och används i många år, och grannar som är släkt delar både område och gömställen utan att slåss.

Skötsel

TERRARIET

Arten klättrar inte, så golvytan är det viktigaste. Ett par ska ha minst 120 × 60 × 45 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Mindre terrarier på 90-100 × 50-60 cm räcker bara för ett djur. Terrariet ska vara ventilerat upptill och ha ett lock, så att det är rymningssäkert.

Bottnen ska vara torr, till exempel en blandning av sand och grus eller torra löv. Undvik tidningspapper. Ett fuktigt underlag under längre tid ger svampinfektioner på buk och fötter. Ställ in ett lågt, platt gömställe med plats för två djur och krökta bitar av bark eller trä, och lägg ut torra löv eller gräs. Luften ska kunna röra sig, men utan drag.

På sommaren kan djuren hållas utomhus i en inhägnad som är grävsäker och har minst 8 timmars sol per dag, men också skugga och ett torrt, övertäckt skydd. I ett svalt nordeuropeiskt klimat är det bara möjligt under den varma delen av året.

TEMPERATUR

Terrariet ska ha en tydlig gradient. Den varma änden ska vara 27-29 °C, och under en spotlampa ska solplatsen nå 35-40 °C flera timmar per dag. Den svala änden ska vara 15-21 °C. På natten släcks lampan, och temperaturen får gärna sjunka gradvis till 10-20 °C; vanlig rumstemperatur är bra.

Använd en termostat på värmelampan, och mät med digitala termometrar i båda ändar och med en infraröd termometer på solplatsen. I naturen går arten i vintervila, och en svalare period med kortare dagar på vintern motsvarar dess rytm, men temperatur och varaktighet för en vintervila i terrariet är inte kända.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från torra trakter och ska ha en luftfuktighet på 20-40 %. Håll bottnen torr, och låt inte vatten stå.

Erbjud färskt vatten i en mycket låg skål som inte kan välta och som djuret lätt kan ta sig upp ur. Töm och tvätta skålen regelbundet. Vatten kan också ges en gång i veckan i ett separat terrarium, så att bottnen inte blir blöt; torka sedan buk och fötter. Djuret ömsar skinn 4-5 gånger om året, ofta i ett stycke, inklusive ögonlocket.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och ska ha ett UVB-rör tänt 8-12 timmar per dag. Röret ska mätas regelbundet eller bytas minst varje halvår, eftersom UVB-strålningen avtar. Ferguson-zon 3 är en uppskattning för en art som solar i öppen terräng. Kombinera med en spotlampa som ger solplatsen dess värme.

Låt ljuset följa årstidens dagslängd, och släck på natten. Det får inte finnas glas eller plast mellan röret och djuret, och djuret ska kunna söka skugga och gömställen.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Tiliqua rugosa är allätare med tyngdpunkt på växter. Vuxna djur ska ha 70-80 % växtkost och bara 20-30 % animalisk föda. Ge en bred blandning av grönt, mjuka och hårda frukter, blommor som hibiskus och prästkragar, större insekter och snäckor som djuret krossar med käkarna. Små bitar rått kött accepteras, medan musungar bara är en sällsynt godbit. Isbergssallat har lågt näringsvärde.

Pudra maten med ett kalk- och vitamintillskott. Vuxna djur utfodras 2 gånger i veckan. Unga djur utfodras var 3:e-4:e dag. Följ djurets vikt och kroppsform, och minska om det blir fett. Snäckor från naturen ska komma från platser utan snigelgift.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är lugn och vänjer sig vid försiktig hantering. Nya djur kan vara skygga, och en del går tillbaka till fräsande och gapande efter några dagar utan kontakt. Håll aldrig djuret på rygg, och ge alltid fötterna något att stå på. Bett gör ont och kan ge blödande sår, så använd handskar om du är osäker.

I naturen är djuren stationära och bildar par som hittar tillbaka till varandra år efter år. Håll därför ett par eller ett enskilt djur. Två hanar kan hållas tillsammans, men ska övervakas noga, eftersom de kan slåss, och främmande hanar angrips. Djuret är trögt och vilar mycket, särskilt på vintern.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen är svåra att skilja åt. Hanarnas svans kan vara något smalare och längre, men det är inget säkert kännetecken. Den säkraste metoden är röntgen med kontrastvätska i hemipenisfickorna hos veterinären. Att pressa ut hemipenis kan skada djuret och bör överlåtas till veterinären. Ålder och vikt vid könsmognad är inte kända.

PARNING

I naturen hittar paren varandra i september och oktober, och själva parningen sker i slutet av oktober eller i november, den södra våren. Hanen följer honan tätt i ett par veckor före parningen. Arten är monogam, och samma djur parar sig ofta år efter år. Har paret övervintrat tillsammans är det inga problem. Har djuren hållits åtskilda under vintervilan sätts honan in till hanen efteråt, inte tvärtom. Ett par ger inte alltid ungar.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten föder levande ungar. Honan har en välutvecklad moderkaka som ger fostren näring. Dräktigheten varar omkring fem månader, och ungarna föds sent på sommaren eller tidigt på hösten, i naturen i mars-april. Kullen är vanligen på två ungar, ibland en, mer sällan tre eller fyra. Kullen väger över en fjärdedel av honans vikt, så hon ska ha gott om föda och kalk under hela dräktigheten.

INKUBATION

Det finns inga ägg att inkubera. Dräktigheten varar omkring fem månader, motsvarande siffran i rutan. Honan ska ha solplats, UVB och ett varierat foder, och terrariet ska hållas torrt och lugnt. Ungarna äter fosterhinnorna och klarar sig själva från födseln, men i naturen stannar de i närheten av föräldrarna i flera månader.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är stora vid födseln: de väger 60-140 g och är ungefär hälften så långa som honan. De kan bo i ett terrarium som de vuxnas med torr botten, solplats och UVB. Ge hackat grönt, finhackad frukt och små insekter, pudrade med kalk och vitaminer, var 3:e-4:e dag. Väg dem regelbundet. Den stora födelsestorleken ger ungarna tid att lägga på sig fett före den första vintern.

Hälsa och vanliga misstag

Tiliqua rugosa är härdig när den får sol, UVB och torra förhållanden. De typiska problemen är:

- Svampinfektion på buk och fötter vid för fuktigt underlag.
- Bobtailinfluensa, en smittsam luftvägssjukdom som orsakas av ett virus (Shingleback nidovirus 1) och har påvisats hos djur i Western Australia. Tecknen är rinnande ögon och näsa, slem i munnen, nysningar, slöhet och viktminskning. Vissa djur bär smittan utan symtom. Det finns ingen specifik behandling, men stödbehandling hos veterinären räddar de flesta, och ett PCR-test kan påvisa virus.
- Fästingar och kvalster.
- Övervikt vid för mycket foder och för lite rörelse.
- Brist på kalk och D3 vid för lite UVB och ensidig kost.

Sätt nya djur i karantän i minst en månad innan de kommer tillsammans med andra. Djuren döljer sjukdom väl, så kontakta en veterinär med erfarenhet av kräldjur vid förändrad aptit, viktminskning eller flytningar.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.